

Лиман Ігор Ігорович,
доктор історичних наук, професор,
Бердянський державний педагогічний університет
bdpumv@ukr.net

ЖИТТЯ В ІМ'Я ЛЮБОВІ ДО УКРАЇНИ:

Рецензія на збірник наукових праць Реви Л. Г. “Видатні діячі України. Михайло Іванович Драгомиров. Олександр Матвійович Лазаревський – уродженці м. Конотопа / [наук. ред. Н. М. Рева ; відп. ред. А. І. Мокроусов]”

Як дізнаємося із передмови до книги, цим проектом Рева Л. Г. засвідчує серію видань наукових біографій видатних і малознаних українців чи уродженців України, хто прислужився нашій великій Землі, трансформуючи задум великого знавця України О. М. Лазаревського, якому одному із перших прагнулося звеличити свою Батьківщину та її великих синів та дочок. Уже пізніше, в середині ХХ століття, цей задум був розширений по всій території України, в дещо іншому зрізі, у презентативному історичному монументальному виданні “Історія міст і сіл” незабутнього П. Т. Тронька, пам’ятником якому є 26-томна “Історія міст і сіл” України (робота велася з 1962 р. – до початку 1970-х), аналогів якій не має жодна із колишніх республік СРСР. Та нам видається, що проект уже був розпочатий ще в буремний 2014 рік, – коли події на Майдані досягли свого апогею – тоді Україна зустріла книгу авторки – Платон Микитович Воронько: 1913 – 1988: До 100-ліття від дня народження : монографія. – К. : Альтерпрес, 2014. – 204 с., також уродженця Сумщини, і дістала схвальні відгуки.

Нинішня ж книга присвячена видатним уродженцям Конотопу – Михайлу Драгомирову та Олександрю Лазаревському, чії постаті відіграли важливу роль в історії України. Використовуючи маловідомі факти біографій, популяризуючи архівні фонди Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, авторка мала на меті донести до широкого загалу значимість цих діячів. Серед представленого матеріалу одним із найважливіших є дослідження біографії О. М. Лазаревського відомим українським громадським та політичним діячем, істориком, академіком УАН (1920), уродженцем Сумщини, Миколи Прокоповича Василенка.

З огляду на малотиражність цього документу, інші важливі розвідки, книга Реви Л. Г., безсумнівно, є цінним набутокм історії, літератури, культури України, краєзнавства.

Любити свою країну, її народ та мову до самозречення. Ось таким міг би бути епіграф до книги Реви Л. Г. Авторка глибоко переконана, що будувати свою країну потрібно, починаючи із себе. Як ти мислиш, що робиш, і які твої вчинки. Виписувати свій некролог ще задовго, – так, як це робили ті, хто увійшов до світових анналів.

Обидві постаті, яким присвячена книга Реви Л. Г. і Михайло Драгомиров і Олександр Лазаревський – на перший погляд абсолютно різні. Більше того, перший – військовик, а другий – історик, автор понад 400 наукових праць із історії України.

Обидва жили за доби, коли Україна перебувала в складі Російської імперії. Та було спільним у них те, що вони безмежно любили свою малу Батьківщину – Конотоп, не зважаючи на принади столиць імперії, всіляко дбали про розквіт України, про що в тодішніх умовах відкрито годі було й думати.

Зовсім іншим, непублічним, був О. М. Лазаревський: він занурювався в архіви, вивчав історію, літературу, етнографію. Збирав багатющу бібліотеку, за читанням книг міг проводити годинами. Товаришуючи із Тарасом Шевченком, він щиро любив його, всіляко допомагав. Пізніше Олександр Матвійович візьме участь у його похоронах, на все життя затамує біль втрати друга, і напише наукову біографію Тараса Шевченка.

М. П. Василенко (1866–1935) – учень О. М. Лазаревського, правник, історик, політичний і громадський діяч, академік ВУАН (з 1920 р.), протягом вересня 1923 – листопада 1924 був безпідставно репресований і засуджений на 10 років позбавлення волі, але внаслідок клопотань 1925 року амністований, і, як уже говорилося, написав біографію Олександра Матвійовича Лазаревського.

На жаль, постать Миколи Прокоповича Василенка, як і постать О. М. Лазаревського, ми назовемо трагічною. Вони, ці постаті, не могли розкритися в повній мірі, як того б вимагав час. Таких українських інтелігентів було дуже багато в надрах різних російських імперських партій і поза ними. Це – символ тодішнього нашого національно-політичного безчасся, що його породила вікова колоніальна політика правителів Російської імперії, політика перманентного обезголовлювання української нації. Донести справжні примхи часу, подати наукові біографічні портрети своєрідних символів нації – основна прерогатива книги Реви Л. Г. Як нам видається, проект удалий і заохочувальний. Побажаємо авторці здоров'я та нових творчих злетів.